

І. О. Петровська, канд. екон. наук, доц.,
Д. В. Клиновий, канд. екон. наук, доц.,
кафедра банківських інвестицій

ПІДВИЩЕННЯ РОЛІ ФАКУЛЬТАТИВНОГО НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ОСВІТНЬО- КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ «БАКАЛАВР»

Сучасні вимоги економіки до фахівців, що випускаються вищими навчальними закладами України, передбачають наявність у них широкого кола знань у різних сферах людської діяльності. Наприклад, для того, щоб правильно вибрати галузі вкладання капіталів венчурними фірмами, необхідно володіти знаннями про інноваційні види діяльності, їх особливості, строки окупності і т. п. При проведенні скорингових досліджень потенційних клієнтів банківських установ їх фахівцям слід обов'язково враховувати психологічні особливості можливих позичальників з наступним розрахунком вірогідності неповернення взятих у кредит коштів. Високою є ймовірність наступної участі випускників ВНЗ у суспільно-політичній діяльності та в регіональному або державному управлінні, в отриманні другої вищої освіти.

У цілому, людина, яка отримує вищу освіту, повинна володіти певним обсягом знань, які допоможуть їй у наступній професійній діяльності. І зовсім не обов'язково, що ці знання повинні складатись тільки з дисциплін, перелік яких затверджується Міністерством освіти і науки. На сьогоднішній день немає принципової різниці у підготовці фахівців однієї економічної спеціальності різними закладами освіти: існує перелік нормативних дисциплін, які повинні обов'язково входити до навчальних планів ВНЗ, в іншому випадку Міністерство освіти і науки не затвердить документи, необхідні для ведення навчального процесу у закладі. При цьому деяким чином нівелюється специфіка і традиції кожного з вузів, звужуються можливості індивідуалізації «обличчя» і традицій навчального закладу. В умовах вільної конкуренції між навчальними закладами саме на факультативи лягає роль створення специфічного для конкретного ВНЗ середовища навчання, створення кожному студенту можливостей задоволення індивідуальних запитів до професійної підготовки. При цьому, факультатив виконує потрійну роль — поглиблює знання студентів, індивідуалізує навчальний процес у кожному із закладів, пристосовує навчальний процес до особистих якостей і рис

студента. Цінним є те, що саме в підготовці бакалавра використання факультативного навчання в змозі значно підвищити широту й цінність надбаних знань, вагомість звання бакалавра на національному ринку праці, як повноцінного спеціаліста, яким він є в системі підготовки кадрів розвинутих країн світу.

Висока роль факультативів у підготовці високоосвічених фахівців підтверджується як історичним досвідом, так і сучасною практикою. В історії науки відомо немало прикладів, коли вчені зі світовим ім'ям, не маючи відповідної базової освіти, тим не менше, робили видатні наукові відкриття (богослов Ч. Дарвін — у природознавстві і біології, вчитель середньої школи Л. Пастер — у мікробіології і медицині, інженер-будівник Є. Патон — у зварюванні та металургії) завдяки достатньо широкому колу знань, отриманих у вищій школі з системою, яка дозволяє вільне обрання предметів, що вивчаються під час навчання. Розвиток системи факультативів є й одним із завдань, які поставлені Болонським процесом, впровадження норм котрого наблизить національну систему навчання до європейських і світових стандартів, відкриє випускникам світовий ринок праці.

За змістом і місцем у навчальному процесі усі факультативи можна поділити на наступні групи. *Першу групу* складають базові предмети, які, однак, не входять до навчального плану даної спеціальності (друга або третя іноземна мова, спеціальні предмети з менеджменту для економістів, комп'ютерні або правові науки для економістів і менеджерів тощо). У *другу групу* входять дисципліни, які поглиблюють знання в окремих, специфічних галузях діяльності по основній спеціальності (регіональний менеджмент, мерчандайзинг, рекрутинг, філософія грошей, мережний маркетинг, міжнародна логістика тощо). *Третя група* факультативів може включати предмети, достатньо далекі від спеціальної підготовки, які викликають інтерес у студентів, входять до кола їх особистих захоплень, розширюють світогляд, додатково готують до написання дипломної роботи або отримання другої вищої освіти (соціоніка, мистецтво фен-шуй, нові релігійні рухи та ін.). Ці предмети пропонуються для обрання студентам усіх спеціальностей, їх коло може бути дуже широким, досвід запровадження факультативів свідчить про те, що серед них є дискусійно-проблемні, такі, як, наприклад, природничо-наукова апологетика (вивчення теорій розвитку світу, альтернативних еволюційним). Подібні курси є авторськими, їх готують, як правило, найдосвідченіші фахівці, які часто захистили дисертацію з відповідної тематики. Факультативні курси можуть бути короткими (до 0,5

кредиту), включати оглядові лекції, екскурсії, круглі столи, міні-конференції тощо. Специфіка факультативного навчання відкриває можливості залучення до співпраці провідних фахівців банківських та інших фінансових установ, вчених — працівників дослідних інститутів, воно може відбуватись як на загальних засадах, так і на платній (у т. ч. — госпрозрахунковій) основі, що стимулює співпрацю наукових та освітніх закладів, інтеграцію навчального процесу і виробництва.

Стосовно підготовки бакалаврів за напрямом «Фінанси» може бути запропоновано такий орієнтовний перелік факультативів, які за поданою класифікацією відносяться до другої групи предметів, поглиблюючих знання з базової спеціальності: Національний банк України і Державна скарбниця (з оглядовими екскурсіями в Національний банк і Державну скарбницю), історія грошей і фінансів (для 1 курсу навчання), філософія і психологія грошей, сучасні теорії багатства і накопичення капіталів (2 курс навчання), бюджетування домогосподарства і малого бізнесу, золото і дорогоцінні метали в світовій економіці (3 курс навчання), валюти і цінні папери країн світу, ділові засоби масової інформації (4 курс навчання). За факультатив студенту може виставлятися рейтингова оцінка, або ж відмітка про прослуховування. Перелік факультативів складається відповідною кафедрою і затверджується радою факультету та вченою радою вищого навчального закладу.

С. Б. Погорєлов, старш. викл.,
кафедра історії економічних учень та економічної історії

ЗНАЧЕННЯ ІСТОРИКО-ЕКОНОМІЧНИХ ЗНАЬ У ФОРМУВАННІ КОМПЕТЕНЦІЙ ФАХІВЦЯ

У час, коли зростають процеси глобалізації і під впливом викликів ХХІ ст. змінюється глобальний світ, у змісті економічної освіти також повинні відбуватися суттєві зміни, спрямовані на переорієнтацію навчального процесу з підготовки фахівців відповідного кваліфікаційного рівня, що можуть виконувати типові завдання і володіти чітко визначеними і зафіксованими у кваліфікаційних характеристиках уміннями, на підготовку всебічно розвинутих особистостей, здатних в умовах високого динамізму життя до постійного оновлення знань, адаптації до умов, що по-